

НАРОДНИ ГЛАС

ЛИСТ СРПСКОГ АГИТАЦИЈОНОГ ОДБОРА СОЦИЈАЛ-ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ У УГАРСКОЈ.

„Народни Глас“ је самостални орган Срба социјалиста у Угарској, пак се као такав уређује у Будимпешти. Зато, све што се односи на уређивање „Нар. Гласа“, или на водство агитације међу Србима у Угарској има се слати „Српском Агитацијоном Одбору“, који носи за све ово одговорност. Адреса је: Dimitrije Todorović, VIII. Práter u. 48. I. 10.

„Народни Глас“ излази недељно једанпут као самостални и редовити прилог „Права Народа“. Зато се само с њим заједно може наручити и претплатити уз услове назначене на првој страни „Права Народа“. Зато све, што се тиче управе листа, као новац, наручбе, адресе, промене стана итд. треба слати на ову адресу: Uprava „PRAVO NARODA“, Šid (Srem).

Црногорски крволок.

Црна Гора још није прежалила жртве великоиздајничке парнице, коју је уредио кнез Никола са својим пријатељем, светским агент-провокатером Настићем да би се ослободио оних, који се не диве његовом песничком дару, још мање његовој владалачкој мудрости. Невине жртве још труну у страховитим црногорским подземним тамницама, а кнез Никола већ је спремно ново дело. Видио је, да још једнако живи слободоумни дух у народу, да се још једнако не клања његовој сили, шта више, да се буне против силних намета, против упрошашћивања народа. Видио је, да народ никако неће да сматра његову самовољу светом и зато је пре три месеца без икаквог повода онако, као и сваки владалац, дао похватати 5 угледних сељака из чувеног племена Васојевића. А пошто није помагало вапијање, мољакање, пузање, војнички дух Васојевићева је решио, да ослободи родбину силом.

Потпоручник Ђиновић са члановима племена требао је ударити на барутану у селу Васојевићу, да набави муниције и да силом отвори тамницу и пусти на слободу невину родбину. Намера је била поштена и за никог није носила никакве опасности. Али се Ђиновић преварио, није ни дошло до извршења намере. Књажеви шпијуни за лепе паре поткажу књазу „заверу“ — и књаз је једва дочека. Указала му се прилика да се отресе за свакад „незадовољних својих поданика“, да се покаже достојним тако жељене краљевске титуле.

Наплаћени верни слуге крволока Николе похватају мирне људе и баце их у тамницу. Пошто ова намера није била довољна за суђење на смрт, то се изда наредба, да се створи из намере учињен покушај и после покушаја велика буна против књаза. У данашњем свету, кад владоци располажу са новцем силним, ово није била велика задаћа. Васојевићи су били затворени, они нису се могли бранити. И тако књажеве слуге „створе“ нову заверу. По њој „покушају“ Ђиновићевом није

била само намера, да ослободи заробљене, него и обори данашњи режим и створи силом мир у земљи. Чак и то су хтели, да уклоне реакционарног кнежевића Мирка, и тиме су увредили и самог неприкосновеног оца, увенчаног песника Николу.

И сад се дали на посао. Основи за осуду били су створени. Они у тамници ћутали су као закопани. Никола их је дао тући мокрим бичевима и мучити само да докаже како су страховито дело починили.

У највећој тајности састави се војни преки суд. За чланове суда постављени су најверније слуге књаза Николе, и славног европског песника ни најмање није вређало, што су судије потпуно неписмени, пешколорани, прости људи. Тим боље за њега, ови ће онако судити, како част књажева захтевала буде, они ће покорно извршити све што крволок захтева. Пошто сад није био ту Настић, Европа није се тако интересирала, то је све ишло глатко као намазано. Војни суд је учинио све, што је „Господар“ од њега захтевао, и осуди седморицу на стрељање, 52 особе на тешку робију од 2 до 20 година. Двојица су сретно побегла, те је тако само 5-торица стрељано на велику жалост „дичног“ песника Николе. Али некијаће за њих остали, Никола ће се већ побринути, да они 52 не пизију из затвора.

Нашло се наивних људи, који нису хтели да верују, да је њихов књаз брат у крволоштву имењака му руског цара. Упутили су молбу, да помилује сужње. Али Никола не трпи да се ма ко меша у његове ствари. Све потписнике дао је похватати и позатварати.

Књаз Никола ужива велико поштовање код целе светске буржоазије. Идуће године спрема се, да прослави педесетогодишњицу своје дичне владавине, која је у пропаст сурвала Црну Гору, а њега обогатила. Сад је дометнуо круну својим делима, и нема никаквих разлога, да га браћа своја не подигну у своје редове, и признају за краља. Та показао се достојним Николе II-ог руског крволока. И кад се европски владари љубе и грле са

крвавим Николом, зашто се не би љубили с најновијим тираном.

Црногорски народ, ако има осећаја за слободу, ако га руски дух није застрашио, као што покушај Ђиновића и показује, знаће излаза. Тај излаз не може такав бити, као што сва „поштена“ буржоаска штампа мисли, да се отера Никола и постави други неко. Не, против тирана несме се поставити други тирани.

Крволок Никола показао је да народ сматра стоком, коју може слободно клати, кад му ћеф прохте. Против тирана треба се ставити повређена и погажена народна свест, која ће уништавати за свакад крволоке. Ако неће ићи мирно, онда ће се употребити сила. Свест народна умеће искористити све модерне изуме, да се ослободи за свакад од тирана, од господара.

Црногорски народ до сада је мирно гледао шта се ради с најбољим његовим синовима. Последње варварско дело Николино показало му, да мирним путем ништа не може постигнути. Нека га погинуле жртве науче, да се лати револуционарних средстава. Нека га невинно проливена крв научи, да тирани не заслужују друго, но оно, чиме руски револуционари одговарају својим крволоцима! То може једини достојни одговор бити, само тако ће се отрести за свакад крволока!

Друштво и појединац.

(Свршетак.)

Тежња за слободу живела је свакад, и нико није толико викао за њом, као буржоазија. Слобода, братство и једнакост биле су фамозне речи француске револуције, кад се буржоазија борила против феудализма. И кад је победила, кад је дошла да она влада, уништила је ту слободу, или ако није уништила, она је осујетила.

Па ипак видимо, да се у модерном добу за слободу бори социјализам, и баш против њега је уперен цео савржај чланка, госп. доктора.

Да видимо у колико стоји то?

Модерна социјолошка наука, која се бави испитивањем развијања човека,

утврдила је, да капиталистичко друштво није донело никакву слободу. И ако су раскинуте феудалне везе, индивидуа није слободна, та је слобода само привидна, те је слобода лажна.

Поред данашњег друштва, где су земља, фабрике, рудници, држава у рукама једне мањине, слобода индивидуе радника је гнусна лаж. Да радници престављају огромну већину народа, то нам ни госп. Ж. неће порицати. Радник лишен сваког средства за производњу принуђен је да прода своју радну снагу. Истина слободно је продаје, нико га не присиђује, да ради под јефтину цену. *Али он мора да ради капиталисти, ако се хоће одржати, мора да прода своју радну снагу, ако хоће да живи.* Где је ту слобода?

Радник дакле није слободан у данашњем друштву. Па дал је онда бар капиталиста слободан? Морамо одговорити да не. Капиталистички начин производње јури и њега стално. Слободна конкуренција гура га, да усавршава производњу, да произвађа што јефтиније. Услед огромне конкуренције препуне се пијаце производима и наступају економске кризе. То их је нагонило, а још више буђење радничке класе, да се окупу личне слободе и да створе трустове, картеле, велика удружења послодаваца.

Једи ма која класа данашњег друштва слободна? Средња класа, ситни газде, ситни мајстори пронадају, и да би се одржали понуде своје снаге, своја имања великим снахијама, фабрикантима, новчаним заводима.

Војничка класа? Она није никад била слободна. Чиновништво? Потпуно зависи од политичких странака. Поповска класа? Ову везују догме, везују класни интереси, који су супротни данашњем главном обележју, да је рад извор свег богатства. Или су ваљада владоци слободни? Не, модерна буржоазија установила је парламенат, који свугди осуђују владареву личну слободу, ако би хтео ма што у своју корист учинити.

Видимо дакле, да у данашњим друштву нико нема личне слободе. Једна класа од друге зависи, а цело друштво од развијања технике, од произвађачких околности.

И баш зато што у данашњим нема никакве слободе утврдио је историјски материјализам, да човечанство неможе да буде слободно поред приватне својине, да се појединац може слободно развијати само у ономе друштву, где ће друштвени интереси владати.

Усавршавање производње, технике води друштвеној имовини. Рад постаје све лакши, машина врши најтеже послове. Није ли природно, кад социјализам захтева да се производна средства комунизрају? Сваки ће радити, колико

је потреба друштвена, сваком ће се осигурати, ко се роди да живи.

Где је ту казуп, где је ту убијање личности? Кад је живот свакому осигуран, кад сваки мало ради, остаје му огромно слободно време, може своју личност слободно усавршавати.

То слободно време може употребити како хоће. У душевним радовима биће потпуна анархија, сваки ће се моћи слободно развијати, слободно узлетити. И док данас многи људи само зато не чине користи људству, што немају нара у социјалистичком друштву само ће друштво у своју корист потпомагати проналазаче и велике умове. Та њихов рад носи користи целом човечанству.

Апсолутна слобода је абсурдум. Човек зависи од друштва, од земље, од технике, од околине. Његова слобода релативно могла би много већа бити, но што се сад и замислити може. Све снаге, које су данас стегнуте, сви умови, који данас пате под притиском једног ужасног доба, где је трка за хлебом, где се људи убијају, где милијони пркавају од глади, биће ослобођени, неће их новац гонити раду, већ тежња да човечанству буду од користи.

У осталом економски правац води социјализирању, удружењу човечанских снага. Вапијати са слободом личности данас, и данашњем друштву, кад сваки даном расте несигурност, расте беда индивидуе, то је мање више фаријејство. Ма како било будуће друштво, од данашњег ће боље бити, то је природна истина. Бојазан од њега неће га успорити. Симоодржање човека стално тежи бољем, и оно ће наћи начина, да будуће друштво не стане, не окамени се, но да се стално развија и да оствари још боље. За сада води социјалистичком комунизму, шта ће онда бити, то нек размишљају они, који ће у том друштву живети.

Др. К. Искруљев.

Вести.

Збор у Старом Сивцу. За 26. децембра по новом сазвали су другови из Старог Сивца велики јавни збор. Страховито данашње стање земљорадничтво не дозвољава, да се и даље спава. Треба се организовати, треба се борити за бољу будућност. Та му будућност лежи у револуционарном духу, да пробуди земљорадничтво, да учврсти оно, што је већ учињено и да створе новог полета раду. На збору ће реферирати друг *Др. Крста Искруљев* из Будимпеште. Нек се агитује, нек се учини све, да збор буде што боље посећен.

Забава у Пешти. У корист свог агитационог фонда приређују другови Срби социјалисте из Пеште забаву с игранком и концертном. Улазница је од особе 1 круна. Локал: Арена ут. 26., гостионица „Тарал“ (Арена и Текели

ут Ђошак). Почетак тачно у 8 сати у вече.

Велики штрајк у изгледу. Из Њу-јорка јављају, да је у изгледу један од највећих штрајкова на свету. Већ пре неколико недеља ступили су у штрајк више струка железничарских радника. Послодавци нису хтели да попусте, и тако све се већи и већи број радника прикључује штрајкачима. Сад су се штрајкачима прикључили сви радници, који раде на железницама и захтевају 10 процената повишења наднице. За испуњење захтева одредили су већ и рок. Неће ли послодавци поустити, то ће одмах сви радници ступити у штрајк, и на тај начин број штрајкача превазићи ће један милијон. До послодаваца стоји, да увиде колика им опасност прети и да паметно попусте. Радници и тако немају шта изгубити.

За милу марву. Да има животиња којима могу људи завидити, јер живе животом пуним угодности, док сиромашак често не може ни сувим хлебом подмирити гладну своју депу, то је жалосна истина. Велика брига за животињама иде сад још даље, Размажене даме Париза пронашле су један нов луксуз за њихове псе. Позната је ствар, да свако биће, те тако и пси, кад једном остаре, постану немоћни. Сад су марвински лекари пронашли и зато неки лек, и госпође се радују што им пси добијају поново своју младалачку снагу. Само против слабости очију нису знали никаквог лека. Нико није могао да се досети, зашто такви помлађени пси после кратког времена постају све мирнији. Један лекар се досети. Зато што се вид губи; пси немају воље да скачу, што не виде. И тај лекар сад пронађе наочаре за псе. Кратковидност и слаб вид опроба се са различним стаклима и кад се примети да псето радосно залане, значи да има добро стакло пред очима. Одкад се овај проналазак учинио, могу се видети по париским улицама многи пси, који носе наочаре. Наочари се израде у најдрагоценијој форми. Четвороножњаци носе сребрне, златне наочаре од елџантине кости и т. д. како ко може и како ко осећа бол својих паса. Дал би сиромашак добио тако што од њих? Сигурно не.

Четири вагона Мађара. Један америкашки лист доноси у четири кратка реда врло занимљиву вест, и то: „Пошто још пре наступа зимњег времена код изградње жељезнице Вилинг и Лек Ири много радника треба, то су пренели из Кливленда четири вагона Мађара“. Народ неможе у Угарској да живи од великих снахија, па бега у Америку. А у Америци сматрају их за стоку, јер их воае као што би волили четири вагона волова!